

A Vörös-Kereszt-Egyesület s a Hadsegélyező-Bizottság felhívása következtében a sebesültek javára a kolozsvári m. kir. Ferencz József-tudományegyetem tanárai közül tizenketten 1915. januárius 9.-étől március 27.-éig az Aulában előadásokat tartottak, melyek a nemes célra 4800 koronánál többet jövedelmeztek. Abban a reményben, hogy a közönség, mely az előadásokat szívesen fogadta, szívesen fogadja azoknak gyűjteményét is, ennek a könyvnek jövedelmét hasonló nemes célra szántuk. Azonban a tizenkét előadás közül csak tíznek szövegét adhatjuk, mert Szádeczky Lajos »A székely-légió szervezése az 1877—78. évi orosz-török hadjáratban« címmel januárius 23.-án és Fabinyi Rudolf »A jövő idők energiájá«-ról februárius 27.-én tartott szabad előadásait, sajnos, nem foglalták írásba.

Az előadások rendezése özv. br. Bánffy Zoltánné és özv. Bartha Miklósné, a könyv kiadása pedig Marschalkó Tamásné ő méltóságaik érdeme. S általában véve a nők érdeme, hogy a sebesültek iránt érzélgés helyett munkára lelkesítették a társadalmat.

Amit a férfiak ilyen nagy időkben a csatatéren Isten segítségével művelnek — gesta Dei per Hungaros, — azt a történelem jegyzi föl; amit a nők a sebesültekért, árvákért, özvegyekért, szegényekért tesznek, arról néha csak a jó Isten tud. De teljesen a történelem sem feledkezik meg róluk.

Éppen ezer esztendeje az idén, hogy Szent István Péterváradon az első magyar kórházat megalá-

pitotta. Százhusz esztendő mulva, nagy világháborúnak, a keresztes hadjáratoknak idejében, egy Petronella nevű magyar asszony drága pénzen (400 byzanci aranyon) Jeruzsálemben vett házait »a maga nemzete«, az od'azarándokló magyarság részére ispotálynak (hospitale): kórháznak és vendégfogadónak rendezte be. Ilyen helyeken többnyire apácák voltak az ápolók. Legendák szólnak arról a határtalan önfeláldozásról és szeretetről, melylyel a Nyúlak szigetén Szent Margit ápolta a betegeket. Szent Erzsébet tiszteletére pedig nemcsak templomok, hanem ispotályok is épültek. Ezek közül még fennáll Kolozsvárt a Szent-Erzsébet-aggház, az Árpádok korabeli emberszeretet megható bizonyossága. S nemsokára lesz százesztendőös a Karolina-kórház, amely szintén egy magyar királyné kolozsvári látogatásának áldásos emléke.

A nőt azonban, ki sebekkel borítva hazatérő apját, testvérét, urát mégis csak otthon, a család körében gondozhatta, először Kossuth Lajos szölitotta fel, hogy a szabadságharc bármely sebesültjének ágya mellett virrasszon, s az országos betegápolás élére saját feleségét, Meszlényi Teréziát állította. 1866-ban Pesten Erzsébet császárné gyakran meglátogatta az Orczykertben levő sebesülteket; de csak tizenegy esztendő mulva, 1877 augusztus hó 31.-én, a boszniai hadjárat idején; mint már Magyarország szeretett királynéja adhatta ki fölhívását a Vörös-Kereszt-egyesületek megalakítására. A nők legnemesebb hivatásának a szenvedések enyhítését mondván, kérte őket, hogy a kötelességek hű teljesítésében megsebesült, vagy a rendkívüli fáradalmak következtében megbetegedett harcosok iránt tettekben nyilvánítsák magasztos hivatásukat. »Különös meglegedésemre fog szolgálni — szölt, — ha a mi gyöngé erőinknek is sikerülend enyhítő vi-

gaszt és segédelmet bő mérvben nyújtani ott, hol a trón és haza iránti kötelesség hű telejsítése vérző fálkalmakat okozott.«

Azonban sokáig »hiában volt minden esdeklés szava; a márványkeblű nőket hiában kérte a leghőbb érzelem: nem olvadt fel kő-keblük hava«. Mert sikernek valóban nem mondható, hogy a magyar Vörös-Kereszt-Egyesület 33 esztendei küzdelem után is csak 38,000 taggal érte meg a mostani világháborút, míg a legifjabb Vörös-Kereszt-Egyesületnek, a japáninak, ugyanakkor másfél millió tagja volt.

Annál őszintébb tiszteletre méltók azok a magyar nők, kik Zitta, Izabella és Stefánia királyi hercegasszonyok nemes példáját követve, még a márványkeblű nőkbe is lelket leheltek, a társadalom munkáját csodálatosan szervezték s a szenvedőknek igazán őrangyalai lettek. Fényes nevek viselői közül már többen estek áldozatul annak a szent buzgóságnak, a melylyel a sebesültek kínjait enyhíteni, a haldoklók életét megmenteni törekedtek. Kényelemről és sok-sok örömről lemondva, előkelő hölgyek a háború kezdetétől fogva napról napra megjelennek a betegeknel, a szegényeknek. Nyájas szóval, kedves mosolylyal, figyelmes bánásmóddal enyhítik fájdalmaikat; bizalommal, helyzetők javulásának reményével töltik el szíveiket. Sütnek, főznek, varrnak reájok; s az otthonmaradó leányok, asszonyok közt is kiosztják a munkát, hogy mindenki dolgozzék valamit; ha mást nem, legalább tépést csináljon a sebesültek számára. Most hódított igazán Petőfi felhívása:

„Föl, nemzetemnek apraja, nagyja!  
Szégyen reá, ki lomhán vesztegel,  
Dicsőség arra, aki dolgozik!“

Azok a nemeslelkű nők, akik ezekben a nagy időkben lankadatlanul dolgoztak, a közönséget is megtanították az irgalmasság hét cselekedetének gyakorlására s a társadalom emberbaráti működésének helyesebb irányt jelöltek ki. Olyan érdem és olyan dicsőség ez, amelyet a történelem a hazánkért küzdő férfiak érdeme és dicsősége mellett is el fog ösmerni. Borostyánt nyújt a férfiaknak, virágot a nőknek. A nőknek, kik a sebesültekről gyöngéden gondoskodtak s bennünket is ezen háborús előadások megtartására ösztönöztek, mi, a halál bő aratása idején, csak azokat a búzakalászokat ajánlíhatjuk fel, a miket ebben a könyvben kötöttünk egy csokorba. Ne csak életök legnemesebb tetteire, a mostaniakra, emlékeztesse őket, hanem a jövő feladataira is, amiket a társadalom tőlük vár. Vörösmartyként kezökben van a gyermek álmai, tündérvilága lelkes ifjúnak, a férfi boldogsága: megannyi drága kincs, a melylyel játszani ezentúl egy nőnek sem szabad.

„Egy eskü kell, egy néma fogadás:  
Szeretni e mindent adó hazát!”